

З М І С Т

В С Т У П	с. 10
РОЗДІЛ І. РЕЛІГІЄЗНАВСТВО – СПЕЦИФІЧНА СФЕРА ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ	
Тема І. Релігієзнавство як наука	с. 17
1. Предмет і об'єкт релігієзнавства	с. 17
2. Структурні поділи і особливості релігієзнавства	с. 28
3. Понятійно-категоріальний апарат релігієзнавства	с. 36
4. Герменевтичний аспект релігієзнавства	с. 42
5. Релігієзнавство і теологія	с. 51
Тема ІІ. Принципи академічного релігієзнавства	с. 63
1. Принципи релігієзнавчих досліджень як гносеологічні феномени	с. 63
2. Принцип об'єктивності	с. 67
3. Принцип історизму	с. 75
4. Принципи дуальності і загальнолюдськості	с. 83
5. Зміна парадигм методологічного мислення в релігієзнавстві	с. 87
Тема ІІІ. Релігія як предмет науково дослідження	с. 100
1. Зародки науки про релігію	с. 100
2. Вчення про релігію епохи середніх віків і Нового часу	с. 102
3. Становлення релігієзнавства як галузі наукового знання	с. 105
4. Дисциплінарні вияви релігієзнавства	с. 111
5. Релігієзнавча думка України	с. 113
Тема ІV. Дисциплінарна структура релігієзнавства	с. 122
1. Філософія релігії	с. 122
2. Феноменологія релігії	с. 129
3. Соціологія релігії	с. 137
4. Психологія релігії	с. 152
5. Історія та історіософія релігії	с. 157
6. Географія релігії	с. 164
7. Лінгвістичне релігієзнавство	с. 166

РОЗДІЛ II. ФІЛОСОФСЬКЕ ВИТЛУМАЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ РЕЛІГІЇ

Тема V. Метафізика релігії	с. 175
1. Сутність і визначення феномену релігії	с. 176
2. Структура релігії і закономірності її змін	с. 182
3. Релігія – духовно-онтологічна основа буття антропологічної цілісності	с. 192
4. Витоки релігії: багатоманіття їх концептуального визначення	с. 197
Тема VI. Онтологія релігії	с. 203
1. Ідея подвійності світу – головна риса релігійної свідомості	с. 203
2. Істини буття Бога в релігії. Докази буття Бога.	с. 207
3. Питання походження світу в релігії	с. 216
4. Релігійне витлумачення людини	с. 224
5. Есхатологічна перспектива світу	с. 230
Тема VII. Епістемологія релігії	с. 238
1. Проблема можливості пізнання релігії	с. 238
2. Релігія як знання	с. 242
3. Поняття релігійної істини	с. 244
4. Проблема богопізнання	с. 245
5. Відображальне відношення і власний зміст релігійного феномену	с. 247
Тема VIII. Праксеологія релігії	с. 256
1. Релігійна діяльність: сутність та форми вияву	с. 256
2. Особливості інтелектуальної діяльності в релігії	с. 262
3. Культова діяльність в її праксеологічному вимірі	с. 264
4. Релігійне виправдання підприємницької діяльності	с. 266
5. Культова особливість як основа конфесійної диференціації	с. 269
Тема IX. Антропологія релігії	с. 277
1. Людина - вінець Божого творіння і образ Бога	с. 277
2. Божественний промисел і свобода людини. Теодіцея і антроподіцея	с. 282
3. Сенс буття людини у світі. Вчення про спокуту і спасіння	с. 288

РОЗДІЛ III. ІСТОРИЧНЕ ВИТЛУМАЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ РЕЛІГІЇ**Тема X. Релігія як історичне явище**

1. Історична природа релігії	с. 295
2. Проблема періодизації історії релігії і її типологізація	с. 295
3. Загальні закономірності еволюції релігії	с. 302
4. Роль особи в релігійному житті	с. 309
5. Закономірності релігійного процесу в Україні	с. 321

Тема XI. Первісні релігійні вірування с. 325

1. Час та умови виникнення вірувань	с. 326
2. Чуттєво-надчуттєві вірування	с. 329
3. Демоністичні вірування	с. 333
4. Первісна магія	с. 336
5. Первісні вірування, міфологія, світогляд	с. 338

Тема XII. Етнічні релігії с. 343

1. Історичне підґрунтя виникнення етнічних релігій	с. 343
2. Народні релігії	с. 344
3. Національні або етнодержавні релігії	с. 347
4. Різновиди етнічних релігій	с. 351
5. Іудаїзм як національна релігія	с. 359

Тема XIII. Світові релігії с. 366

1. Особливості світових релігій	с. 366
2. Буддизм	с. 368
3. Християнство	с. 372
4. Іслам	с. 379

Тема XIV. Основний зміст християнського віровчення і культу с. 386

1. Біблія як священна книга християнства	с. 386
2. Засади християнського віровчення	с. 395
3. Християнська моральна доктрина	с. 399
4. Культ в системі християнської релігії	с. 405

Тема XV. Конфесійна філософська теологія с. 412

1. Особливості і метатеологічні функції філософської теології	с. 412
2. Буддійська філософія і її основні школи	с. 415

3. Християнська філософія	с. 421
А). Філософія православ'я	с. 421
Б). Католицька філософія	с. 425
В). Протестантська філософія в контексті теологічних концепцій	с. 432
4. Мусульманська філософія	с. 436
Тема XVI. Релігія в контексті історії України	с. 441
1. Дохристиянські вірування на українських теренах	с. 441
2. Українське язичництво	с. 446
3. Прийняття і поширення християнства в Україні	с. 452
4. Українське християнство: особливості, віхи історії	с. 455
5. Релігія і Церква в тоталітарну добу	с. 461
6. Багатоконфесійність України. Міжконфесійні колізії трагедія українського народу	с. 470
7. Секулярні процеси в Україні і формування “нової релігійності”	с. 474
 РОЗДІЛ IV. СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧЕ ВИТЛУМАЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ РЕЛІГІЇ	
Тема XVII. Релігія як суспільний феномен	с. 479
1. Релігія і суспільство.	с. 479
2. Форми соціально-функціональних виявів релігії	с. 483
3. Інституалізація релігії. Типологія релігійних інституцій	с. 485
4. Аксіологічний статус релігії	с. 490
5. Природа і особливості світських релігій	с. 494
 Тема XVIII. Релігія як соціально-психологічне явище	с. 501
1. Психологічні корені релігії і релігійності. Релігійні переживання	с. 501
2. Релігійний досвід і його типи	с. 506
3. Релігійна віра: природа, вияви, структура	с. 510
4. Психологічні функції релігії. Релігія і духовне здоров'я особи й народу	с. 513

Тема XIX. Релігійність - форма буття релігії	с. 520
1. Співвідношення понять “релігія” і “релігійність”	с. 520
2. Компоненти релігійності	с. 522
3. Релігійність особи: мотиви і вияви	с. 528
4. Показники та критерії релігійності	с. 532
5. Релігійна духовність	с. 534
6. Релігійне життя як релігійне діяння	с. 543
7. Релігійна громада – первинний осередок життя віруючих	с. 548
Тема XX. Функціональність релігії	с. 554
1. Функціональність як сутнісна характеристика релігії	с. 554
2. Поліфункціональність релігії: вияви функціональності релігійного комплексу	с. 557
3. Рівні вияву функціональності релігії	с. 562
4. Сакралізація і секуляризація як вияв суспільного статусу релігії	с. 563
5. Релігія і культуротворення	с. 565
6. Релігія в мистецтві і мистецтво в релігії	с. 570
Тема XXI. Політологія релігії	с. 581
1. Структурний рівень взаємовпливу релігії і політики	с. 582
2. Функціональний рівень взаємовпливу релігії і політики	с. 584
3. Еволюція теократичної ідеї походження влади	с. 589
4. Сучасні богословські концепції поєднання релігії та політики	с. 593
5. Держава і церква: основні моделі взаємодії	с. 598
6. Державно-церковні відносини в Україні	с. 603
Тема XXII. Етнологія релігії	с. 616
1. Релігія як етнічна ознака народу	с. 616
2. Космополітизм та етнічність релігії	с. 618
3. Історичні етапи та закономірності етнорелігієгенезу	с. 622
4. Функції і роль релігії в етнічних процесах людства	с. 624
5. Релігія в національному бутті українського народу	с. 628

Тема XXIII. Релігія як моральне явище	с. 632
1. Особливості релігії як морального чинника. Етичні виміри релігії	с. 632
2. Смісложиттєві проблеми в контексті їх релігійного розуміння	с. 641
3. Особливості моральних концепцій різних типів релігії	с. 646
4. Оновлення морально-етичного вчення сучасних релігій	с. 650
5. Бізнес і релігійна мораль	с. 653
Тема XXIV. Свобода буття релігії в суспільстві	с. 665
1. Свобода совісті: зміст і структура	с. 665
2. Свобода релігії, свобода віросповідання, свобода церкви, свобода в релігії	с. 669
3. Свобода совісті й толерантність	с. 671
4. Державні гарантії свободи совісті	с. 676
5. Основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви	с. 677
 РОЗДІЛ V. РЕЛІГІЯ І СУЧАСНІСТЬ	
Тема XXV. Статистика і географія сучасних релігій	с. 682
1. Кількісні показники сучасних релігій	с. 682
2. Поширення релігій в світі	с. 685
3. Конфесійна структура і географія релігій в Україні	с. 702
Тема XXVI. Релігія в сучасному світі	с. 711
1. Кризові явища в сучасному релігійному житті	с. 711
2. Політизація релігії. Еволюція соціально-політичних орієнтацій і діяльності релігійних організацій	с. 715
3. Глобальні проблеми сучасності в їх релігійному витлумаченні і розв'язанні	с. 719
4. Міжконфесійні відносини у світі. Проблема християнського екуменізму	с. 724
5. Природа громадянської релігії	с. 728

Тема XXVII. Християнство в контексті сучасності	с. 737
1. Пошук шляхів і форм оновлення. Католицьке аджорнаменто	с. 737
2. Інтеграція теології і західної філософської та соціальної думки	с. 741
3. Антропологічна пантеїзація християнства	с. 746
4. Онтологічна пантеїзація християнства	с. 752
5. Концепція синтезу науки і релігії в сучасному богослов'ї	с. 756
6. Церква і культура: “обновленські” спроби здолати розрив	с. 762
7. Християнство на межі тисячоліть	с. 767
Тема XXVIII. Новітні релігійні течії	с. 778
1. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження новітніх релігійних течій	с. 778
2. Неорелігії в контексті світових суспільних процесів	с. 783
3. Причини появи новітніх релігійних течій	с. 787
4. Неоднорідність новітніх релігійних течій і рухів	с. 790
5. Перспективи новітніх релігійних течій	с. 794
Тема XXIX. Вільнодумство, секуляризація та натуралістична міфотворчість – вияви змін духовності	с. 797
1. Вільнодумство - традиційне явище духовного життя	с. 797
2. Основні напрямки сучасного вільнодумства. Доля атеїзму у світі	с. 806
3. Секуляризація і секулярні процеси сучасності	с. 813
4. Натуралістичні міфи – феномен нової білярелігійної свідомості	с. 817
Тема XXX. Релігія і Церква в незалежній Україні	с. 829
1. Етноконфесійна ситуація в Україні. Міжцерковні та внутрішньо-конфесійні відносини	с. 829
2. Становлення національних церков як складова національного відродження	с. 834
3. Релігійний чинник в контексті політичного життя України	с. 839
4. Національна безпека і релігійне життя	с. 848
5. Релігійна та релігієзнавча освіта в Україні	с. 854
6. Законодавче закріплення свободи совісті в Україні	с. 858